

Stinus 90 år

»Jeg har altid været lystlærer«

Af Karl Brøcher

Med undskyldning for, at denne bemærkning fra Stinus Nielsen, der slap ud mellem sidebenene under en privat samtale, hermed overgives til skolehistorien: læg mærke til den. Den rummer nok nøglen til forståelsen af hans indsats for skolen og lærerne gennem et langt liv.

Stinus kom i DLFs hovedstyrelse som vikarernes talsmand i 1932, og han blev der – med en kort afbrydelse 1936-37 – til 1972. Men de første 25 år bestred han samtidig en lærerstilling (og indtil 1954 desuden posten som forstander for handelsskolen i Vordingborg). Og han har aldrig været i tvivl om, at læreren henter sin anseelse og indflydelse ét sted: i skolestuen.

Den holdning har også præget hans position som fødselshjælper for tre folkeskolelove.

*Stinus Nielsen – møde-
leder. Her på Gammel
Avernæs i september
1991.
Foto: Chr. Glenstrup.*

Han havde, som så mange lærere, stillet store forventninger til 1937-loven, fordi den åbnede veje i skolen for de såkaldt »ikke-boglige« elever. Og der var ham en dyb skuffelse, at den »eksamensfri mellemskole«, bl.a. på grund af krig og besættelse, ikke fik den position, som lovgiverne havde håbet. Det er baggrunden for, at DLF allerede i 1947 opfordrede ministeriet til at iværksætte en forsøgsvirksomhed med en skolereform for øje. De 7 forslag til forsøgsemner er på ingen måde uaktuelle i dag!

Denne henvendelse blev den første spire til skoledebatten i 50erne. I 1956 blev Stinus Nielsen DLFs formand, og hans indsats som den, der løste den gordiske knude og gjorde 58-loven mulig, er velkendt. Man kunne formode, at han derefter ville hvile på sine laurbær. Men han var ganske klar over, at det kun var et skridt på vejen mod den enhedsskole, der har hans hjerte. I 1964 fik hovedstyrelsens pædagogiske udvalg derfor i opdrag at udarbejde en skitse til et reformforslag, der efter (drøje!) forhandlinger blev forelagt repræsentantskabet i 1966.

En episode, der belyser Stinus Nielsens politiske tæft og hans demokratiske sindelag, erindres: Da notatet var færdigt, forelagde udvalgets formand og sekretær det for Stinus med den bemærkning, at man var i bekneb for en titel. Forslagene spændte fra det mere lyriske til det lakoniske: »DLFs skoleprogram«. Han tænkte et øjeblik og sagde så: »Skulle vi ikke kalde det: »*Folkeskolen – et oplæg til debatten?*«

Debatoplæg er siden blevet hverdagskost, men det var faktisk dengang en sproglig nyskabelse. Og Stinus Nielsen havde set rigtigt. Oplægget skabte en storm over landet, ikke alene blandt lærere, og det gav anledning til den første urafstemning i DLFs historie. Men det blev i alt væsentligt grundlag for folketingets principbeslutning i maj 1969 (9-punktsprogrammet), for fornyelsen af læseplansudvalget og dermed for folkeskoleloven af 1975.

Denne kom altså efter Stinus Nielsens formandstid, men den bærer hans fingeraftryk, som det nu om dage hedder. Linien fra de foregående love er fulgt: mindre opsplitning af eleverne, mindre bedømmelse og fordømmelse i skolen, mindre kontrol og censur – men også større forventninger om lyst og glæde ved arbejdet som dets basis og mål.

Siden Stinus rejste sig fra formandsstolen i DLF, har han aldrig ytret sig i skole-spørgsmål. Men skulle nogen i skrivende stund, da ny lovgivning med andre værdinormer lurer i horisonten, finde på at granske hans hjerte, ville man uden al tvivl finde svaret: *Lad os få lov til at blive ved med at være lystlærere.*

Til lykke med fødselsdagen, Stinus. Og tak for alle årene i skolen.

Stinus og DLH

Af Harald Torpe

Det er i dette efterår 60 år siden, jeg første gang havde kontakt med Stinus Nielsen. Den var kortvarig, men givende.

Som elev på Vordingborg seminarium var jeg med i noget elevrådsarbejde. Vi kom i tvivl om formelle spørgsmål – jeg gik til den unge organisationsmand, der var lærer ved byens skolevæsen, og fik omgående og sikkert besvaret spørgsmålene.

Året før, i 1931, havde min bror Jørgen, elev i ældste klasse, haft et interview med ham i SEM, et af Jørgen stiftet landsdækkende blad for seminarieelever (det levede kun ét år). Interviewet giver et dystert billede af situationen for unge lærere. Overskrift og indledning slår tonen an (fremhævelserne mine):

»Formanden for Danmarks Lærerforenings Vikarkreds, Stinus Nielsen udtaler et mørkt Syn på Arbejdsløsheden.

Hans Lød er mørk, Øjnene sorte, træet stryger han sig over Panden og ser ud af Vinduet. Solens sidste Straaler naar hans Ansigt, og Skyggen af hans Hoved falder på den mægtige Bogreol bog ham, Øjnene og Munden smiler svagt, og de beholder Smilet, da han igen vender sig mod mig.

De er Formand for Danmarks Lærerforenings Vikarkreds? siger jeg.

Smilet forsvinder fra hans Ansigt –«

Det anlås, at der er mellem 800 og 1000 arbejdsløse, at tallet de nærmeste år vil stige, og det siges uden forbehold, at »et ret uhyggeligt Antal« ... »aldrig vil komme i Arbejde inden for Folkeskolen«.

Hele samtalen er gennemført i samme malende, højtidelige stil, som bærer præg af den respekt, der stod omkring formanden for vikarkredsen, DLFs største.

Kunne vi allerede dengang ane, at han bar »marskalstaven i sit tornyster«? Det tør jeg ikke sige, men vi var imponeret af hans sikre og myndige fremtræden.

Stinus Nielsen kom derefter først stærkt ind i min tilværelse, efter at jeg i 1959 var blevet knyttet til DLH, hvor der for alvor var begyndt at komme skred i udviklingen 2-3 år tidligere. Det var ikke tilfældigt, at det var samtidig med, at Stinus i 1956 blev formand for DLF. Jeg blev hurtigt inddraget i rektor *Ernst Larsens* overvejelser over og beskrivelser af de betingelser, han arbejdede under med det erklærede hovedformål at få DLH formelt anerkendt som højere læreanstalt. Der skete en afgørende ændring i mulighederne, skriver Ernst Larsen i sin bog om DLH 1950-64, da Stinus Nielsen som formand »med fuld forståelse af problemerne og megen myndighed gik ind for Lærerehøjskolens sag.« – »Ingen af mine forgængere havde været i den situation at opnå så helhjertet støtte fra DLF.«

Andre stærke kræfter gjorde sig i disse år naturligvis gældende, men det kan med sikkerhed siges, at ubetinget støtte fra DLF var en absolut forudsætning. Det første signal herom kom, da Stinus Nielsen ved DLHs 100 års jubilæum i 1956 overrakte

en gave på 200.000 kr. fra DLF, dengang et stort beløb, som bidrag til *opførelse af et kollegium* i tilknytning til DLH. Det havde været på tale i mange år – Stinus handlede. Grundlaget var skabt for den bygning, som stod færdig i 1961. Den blev i en årrække af meget stor betydning for provinslærere, som deltog i et fuldt årskursus, og den gav samtidig DLH en række vigtige lokaler.

Det er mit bestemte indtryk, at Stinus Nielsen i slutningen af 50'erne måtte sætte hele sin autoritet ind på at overbevise hovedstyrelsen om det rigtige i at give DLH status som højere læreanstalt. Der *var* store betænkeligheder, som vel også i nogen grad deltes af Stinus: Risikerede man, at DLH gradvis fjernede sig fra folkeskolen, blev for akademisk, for teoretisk? Det kan føjes til, at den samme bekymring havde Ernst Larsen. Han understregede, at opnåelse af status ikke var et mål i sig selv, men et middel til at give DLH og dermed folkeskolen en stærkere placering. Det store ved Stinus Nielsen var, at han fuldt ud kunne se igennem hele denne problematik og drage samme konklusion som Ernst Larsen.

Efter at jeg i 1964 havde afløst Ernst Larsen, havde jeg i de følgende år et *åbent og tillidsfuldt samarbejde* med DLF om flere særdeles vigtige spørgsmål: Forhandlinger om etablering af Lærerhøjskolens provinsafdelinger, om forslag til regler om nedsat timetal ved deltagelse i kurser, om oprettelse af repræsentantskaber ved afdelingerne. Formanden holdt sig ofte i baggrunden, men han *var* der!

Da DLH i 1967 besluttede at afholde sin første *årsfest*, søgte vi som en selvfølge kontakt med DLF, som straks var parat til at deltage i planlægningen og til at yde betydelig økonomisk støtte. Samarbejdet var meget vellykket og fortsatte i de kommende år i bedste forståelse med DLH og DLF som indbydere og værter, og med Stinus som en altid veloplagt og festlig deltager.

Alle, der i årenes løb har haft nærmere samarbejde med Stinus Nielsen, er blevet fanget ind af hans stærke optagethed af *tilværelsens kunstneriske og kulturelle sider*. På DLH har vi bl.a. oplevet denne side af ham gennem hans store interesse for skolehistoriske spørgsmål. Aldrig så snart var bolden i 1965 givet op til etableringen af *Institut for Dansk Skolehistorie*, før han henvendte sig med opfordring til instituttet om at tage et nærmere defineret emne op til behandling. Det er karakteristisk for ham, at der samtidig blev lovet betydelig økonomisk støtte. Henvendelsen blev baggrund for, at DLH fik sit største kandidatstipendium. En god start for et nyt institut. Også senere har Stinus meldt sig med forslag til en række opgaver og igen med løfte om tilskud.

Tættest ind på livet af ham kom jeg igennem mange møder i *Emdrupborgkollegiets bestyrelse*. Kollegiet var hans hjertebarn. Han brugte megen tid og mange kræfter på at få det til at fungere godt. Jeg lærte gennem vore drøftelser nye sider af ham at kende: som den *meget langmodige* med stor forståelse for personer, der havde vanskeligheder.

Ligeså markant som Stinus startede sin lange formandsperiode med stærk støtte til DLHs virksomhed, ligeså markant sluttede han den. Historien er lang og speget, men den skal her fortæles ganske kort.

I 1965 løb vi på DLH ind i en meningsløs konflikt om aflønning af vore mange ti-

»Fra den skolepolitiske arena«. Tegning af Mogens Juhl i Information marts 1957.

melærere. Efter 6 (*seks*) års tovtrækkeri lykkedes det i efteråret 1971 at få løst spørgsmålet for de akademisk uddannede lærere, men tilbage stod en betydelig gruppe ikke-akademisk uddannede, som omgående bebudede opsigelse. Så greb Stinus ind, og nu gik det stærkt! Der blev igen forhandlet, og nye redegørelser blev via undervisningsministeriet sendt til økonomi- og budgetministeriet, som indkaldte sagens parter til et møde den 28. december!

Det var en særpræget oplevelse. Stinus sagde ikke ret meget. Brikkerne var bragt på plads forinden. Det er hævet over al tvivl, at den hurtige afgørelse og det helt usædvanlige mødetidspunkt i langt højere grad var en cadeau til Stinus – tre dage før hans formandsperiode udløb! – end en venlighed mod DLH. Forløbet var en storslået illustration til hans styrke som organisationsmand og til hans position i de implicerede ministerielle kredse. Stinus Nielsen forener en alsidig begavelse med en vidt-favnende personlighed af stort format.

Det er mig en glæde hermed at bidrage til hyldesten af ham på hans 90-års dag – sammen med en hjertelig hilsen og en stor tak.

Stinus 90 år

Af Sigurd Højby

Han har ganske vist Nielsen til efternavn, men det bruger de færreste. »Stinus« alene viser, at han er en af vore, at han regnes for noget.

Efter mange år som menigt medlem af Danmarks Lærerforenings bestyrelse blev han i 1956 formand. Det betød en afgørende forandring i foreningen. Hidtil havde formanden altid været landsbylærer – sidst den stilige Niels Nielsen fra Overlund – men med Stinus' valg overtog købstadlærerne ledelsen.

Det blev et varmt formandssæde for ham. Ikke alene var der uro hos landsbylærerne, men skolepolitisk var der stærkt røre. I sådanne situationer viste Stinus sin styrke. Efter en nøgtern vurdering af mulighederne søgte han offentligt eller bag lukkede døre altid at finde den løsning, som kunne forene parterne, og det lykkedes som regel.

Denne fremgangsmåde har han brugt i talrige andre sammenhænge, men han havde flere metoder. I de mange udvalg og kommissioner, som han sad i, var han ofte tavs og lyttende, indtil andre ikke havde mere at sige, så kom hans tale som en konklusion, og lærerrepræsentanterne bukkede og nejede. Høvdingen havde talt.

Stinus var ikke blot forhandlingens mester. Han var også en dygtig administrator. Danmarks Lærerforening havde indtil 50'erne ikke noget selvstændigt kontor. Kun formandens og sekretærens egne. Nu fik man ikke alene eget stort kontor og sekretariat, men også egen bygning til aktiviteterne, og Stinus selv fremviste resultatet med stolthed.

I skolepolitik og pædagogik søgte han også at opnå fremskridt ved forhandling og samarbejde, ikke med store idealplaner uden reel mulighed. I al sin virksomhed var han den nøgterne og rolige, som holdt sig ved jorden.

Det gjorde han ikke, når der var fest på programmet. Så vekslede kåde og glade bemærkninger med bidsk ironi til stor fryd for deltagerne. Også det havde han krop til. Kun få har som han sans for, at alvor og gammen hører sammen. Ad den vej nåede han mange resultater og fik mange venner og medarbejdere. Og allervigtigst: derved vandt også folkeskolen.

En restaurering af foreningens hovedkontors bygning, Kompagnistræde 32 og Lærerstandens brandforsikrings, Kompagnistræde 43, er også gennemført i Stinus' periode, og de står nu som et varigt minde om den mand, som mere end nogen anden har givet danske lærere anseelse og styrke.

Til lykke gamle krigskammerat!